

Regeringen
Utbildningsdepartementet

Utvärderingsavdelningen
Lars Geschwind
YTTRANDE

2003-04-29
Reg.nr 641-1641-02

Yttrande angående Församlingsfakultetens i Göteborg ansökan om rätt att utfärda högskoleexamen

(Remiss 2002-03-28, dnr U2001/3901/UH)

Högskoleverket föreslår att ansökan från Församlingsfakulteten i Göteborg om rätt att utfärda högskoleexamen avslås.

Ansökan

Församlingsfakulteten i Göteborg har ansökt hos regeringen om rätt att utfärda högskoleexamen i ämnet teologi/religionsvetenskap. Högskoleverket har anmodats avge yttrande i ärendet.

För granskningen av ansökan har Högskoleverket anlitat två sakkunniga, professor Anders Bäckström, Uppsala universitet (ordförande) och rektor Lars Haikola, Blekinge tekniska högskola.

Projektansvarig på Högskoleverket har varit utredare Lars Geschwind.

Bedömningarna har gjorts utifrån Högskoleverkets kvalitetskriterier, vilka grundar sig på högskolelag och högskoleförordning.

De sakkunniga har granskat ansökan, inhämtat ytterligare underlag samt besökt Församlingsfakulteten i Göteborg. Vid platsbesöket har samtal förts med ledningen samt med lärare och studenter. Då besöktes också biblioteket och lokaler i övrigt.

De sakkunniga har avlämnat sitt yttrande till Högskoleverket 2003-04-28. Yttrandet bifogas.

Bedömning

De sakkunniga föreslår att Församlingsfakulteten i Göteborg inte ges rätt att utfärda högskoleexamen. Enligt de sakkunnigas bedömning är förutsättningarna för att ge högskoleutbildning inte tillfredställande. Ett skäl är att specifika mål för utbildningen saknas. Utbildningen saknar också den bredd och det djup som är nödvändigt för att möjliggöra övergång till annan högskoleutbildning. Samverkan med övriga vetenskapssamhället, inte minst svenska högskolor, förekommer ännu

HÖGSKOLEVERKET

YTTRANDE

2003-04-29

Reg.nr 641-1641-02

Sid 2

i alltför liten utsträckning. Vidare saknas anställningsordning för lärare, i vilken tillsättningskriterier är klargjorda, samt jämställdhetsplan.

I övrigt hänvisas till bedömarnas yttrande.

Beslut

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas yttrande och föreslår att Församlingsfakultetens i Göteborg ansökan om rätt att utfärda högskoleexamen avslås.

Detta beslut har fattats av tjänsteförrättande verkschef Lennart Ståhle efter föredragning av utredare Lars Geschwind i närvaro av avdelningschef Ragnhild Nitzler

Lennart Ståhle

Lars Geschwind

Kopia:

Församlingsfakulteten i Göteborg

De sakkunniga

Missiv

Till
Högskoleverket
Universitetskansler Sigbrit Franke

Församlingsfakulteten i Göteborg har hos regeringen ansökt om rätt att utfärda högskoleexamen. Högskoleverket har anmodats att avge yttrande angående ansökan. (Reg.nr. 641-1641-02).

För bedömningen har Högskoleverket anlitat professor Anders Bäckström, Uppsala universitet (ordförande) samt rektor Lars Haikola, Blekinge tekniska högskola. Högskoleverkets projektansvarige har utredare Lars Geschwind varit.

De sakkunniga har tagit del av utbildningsanordnarens ansökan och kompletterande material. Därtill har ett platsbesök genomförts vid Församlingsfakulteten i Göteborg.

Bedömningen har gjorts utifrån Högskoleverkets kvalitetskriterier som grundar sig på högskolelag och högskoleförordning.

Bedömargruppen föreslår att Högskoleverket avslår ansökan från Församlingsfakulteten i Göteborg rörande högskoleexamen.

Uppsala den 28/4 2003

För de sakkunniga

Anders Bäckström
ordförande

Prövning av ansökan om högskoleexamen vid Församlingsfakulteten i Göteborg

Inledning

Utgångspunkt för bedömningen är Högskoleverkets kvalitetskriterier, som grundar sig på högskolelag och högskoleförordning. I högskolelagen slås fast att all högskoleutbildning skall vila på vetenskaplig och konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet. Vidare betonas betydelsen av ett nära samband mellan forskning och utbildning. I högskolelagen framhålls även att utbildningen skall ge studenterna förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar, förmåga att självständigt lösa problem och att följa kunskapsutvecklingen, förmåga att söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå, samt möjligheter att utvecklas inom utbildningens område.

Om högskoleexamen

I högskoleförordningen bilaga 2, examensordningen, anges kraven för examina inom högskolan. För högskoleexamen är kravet på mål och omfattning följande: sammanlagt minst 80 poäng med viss inriktning enligt respektive högskolas närmare bestämmande.

Om rätt till studiemedel

Enligt studiestödsförordningen 2 § beslutar regeringen på vilka lärosäten och kurser som studenter skall vara berättigade till studiemedel. En ansökan kan bifallas om lärosätet har tillstånd att utfärda examina eller om utbildningen av regeringen bedöms motsvara en utbildning som kan ingå i en högskoleexamen. Ansökan kan också bifallas om utbildningen är ställd under statlig tillsyn, uppfyller kvalitetskraven, är värdefull ur nationell synpunkt, är avgiftsfri/har skäliga avgifter och kan följas upp och utvärderas (4 §).

Generell beskrivning av Församlingsfakulteten

Församlingsfakulteten i Göteborg (FFG) är en enskild utbildningsanordnare som bedriver forskning och undervisning i teologi/religionsvetenskap. Huvudman är Peter Isaac Béens utbildningsstiftelse (Pibus) som även driver L.M. Engströms gymnasium i Göteborg. Gymnasiet utgör en fortsättning på det Prästgymnasium som har varit i funktion sedan 1924. Pibus bildades år 1997 av styrelsen för Kyrkliga Förbundet för evangelisk-luthersk tro. Kyrkliga Förbundet utser ledamöterna i Pibus styrelse och dess ordförande. Pibus styrelse tillsätter sedan inom sig ledamöterna i de tre utskott som driver stiftelsens verksamhet: Gymnasie-

utskottet (utgör styrelse för L.M. Engströms gymnasium), Fakultetsutskottet (utgör styrelse för Församlingsfakulteten) samt Förvaltningsutskottet (har ansvaret för stiftelsens ekonomiska förvaltning, byggnader m.m.).

Församlingsfakulteten startade sin verksamhet år 1993 som en avknoppning av gymnasiets verksamhet. År 1997 flyttade man in i egna lokaler. Sedan år 2000 drivs den treåriga utbildningen *Teologisk utbildning för Kyrka och samhälle* (TU). Ansökan gäller de första två åren av utbildningen.

Kriterier

I samarbete med universitet och högskolor har Högskoleverket tolkat högskolelag och högskoleförordning och formulerat kvalitetskriterier som rör olika aspekter av högskoleutbildning. Nedan redogörs för bedömningen av dessa kriterier. Dessa kriterier har kompletterats med de tidigare examensrättsprövningar av teologiska utbildningar som genomförts av Kanslersämbetet och Högskoleverket. I dessa förs mer ingående principiella resonemang om högskoleexamen i teologi.ⁱ

Lärarkompetens och kompetensutveckling

I utredningen *De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning* (Kanslersämbetet 1993) slås fast att det krävs två disputerade lärare för att bedriva utbildning på 80-poängsnivån.

FFG har sex fast anställda lärare (4,5 tjänster), alla män. Av dessa är tre disputerade, medan ytterligare en bedriver forskarutbildning vid Lunds universitet. De tre disputerade lärarna är verksamma inom ämnesområdena Nya Testamentets exegetik, kyrkohistoria samt systematisk teologi. Därtill arbetar tre timlärare vid FFG, varav en är docent och disputerad i dogmatik.

Utbildningens mål, innehåll och organisation

Den tvååriga utbildningen omfattar huvudsakligen fem teologiska ämnesområden: Gamla och Nya testamentets exegetik, kyrkohistoria, dogmatik samt religionshistoria. Förutom detta ges undervisning i missionsvetenskap, själavård/religionspsykologi, hermeneutik, etik, apologetik/kristen tro i en mångkulturell kontext, homiletik samt liturgik. Undervisning i grekiska och hebreiska är obligatorisk medan latin är fritt tillval.

ⁱ De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning, Kanslersämbetets rapport 1993:1; Examensrättsprövning. Teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier och vid Umeå universitet, Högskoleverkets rapportserie 1996:15 R; Examensrättsprövning. Uppföljning av teologisk utbildning, Högskoleverkets rapportserie 1996:18: R.

Församlingsfakulteten lägger stor vikt vid studentens personliga utveckling. Utbildningen ses som yrkesförberedande i så måtto att målet är att studenterna skall formas för kristet arbete, ideellt såväl som avlönat.

Ämnesdjup och ämnesbredd

I Församlingsfakultetens vetenskapliga profil är tonvikten lagd vid systematisk teologi och bibelforskning. Ämnena exegetik, dogmatik och kyrkohistoria dominerar, med totalt 44 poäng. Studenterna gör två självständiga arbeten som omfattar två respektive fem poäng.

Övergångsmöjligheter till forskarutbildning

Frågan om tillgodoräknande av utbildningen vid övergång till högre nivåer, och i förlängningen forskarutbildning, har ännu inte prövats.

Kvalitetsarbete och utvärdering

Enligt högskoleförordningen (1 kap. 14 §) skall högskolan ge de studenter som deltar i, eller har avslutat, en kurs möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av högskolan. Resultatet från dessa utvärderingar skall sammanställas och återrapporteras till studenterna samt hållas tillgängliga. Vid FFG genomförs kursvärderingar regelmässigt.

God kvalitet i högre utbildning präglas också av jämställdhet och mångfald. Jämställdhet mellan kvinnor och män skall alltid iaktas och främjas i högskolornas verksamhet (högskolelagen 1 kap. 5 §). Vid Församlingsfakulteten saknas jämställdhetsplan. Samtliga lärare är män. Av de sammanlagt elva anställda är två kvinnor.

Studentmedverkan

Enligt högskolelagen (1 kap. 4 a §) skall studenter ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna skall verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Studenterna har rätt att medverka i högskolans beslutande och beredande organ, till exempel styrelse samt fakultetsnämnd eller motsvarande. Vid Församlingsfakulteten är studenterna representerade som adjungerade ledamöter.

Sex studenter gick igenom utbildningen i en första omgång, varav tre fortsatte till ett tredje år. Vid platsbesöket beskrev studenterna miljön som en "oas" där det finns möjlighet till daglig andakt och reflektion. Studentkollektivet träffas bland annat i de återkommande middagsbönerna (som är frivilliga). De fann också att de har möjlighet till inflytande över utbildningen.

Internationellt perspektiv

Ett internationellt perspektiv tar sig bland annat uttryck i utbyte av lärare och studenter med andra länder. Det internationella perspektivet skall också åter speglas i kurslitteratur och kursinnehåll.

Församlingsfakulteten har lärarutbyte med två amerikanska teologiska seminarier. Dessutom finns möjlighet till utlandspraktik. Kurslitteraturen har ett flertal internationella inslag.

Bibliotek och informationsförsörjning

En god utbildningsmiljö erbjuder tillgång till vetenskaplig litteratur av skilda slag inom högskolans ämnesområden. FFG har ett eget bibliotek som omfattar ca 11000 titlar. En bibliotekarie och en biblioteksassistent är deltidsanställda.

Lokaler och utrustning

År 1997 flyttade Församlingsfakulteten in i egna lokaler. De nuvarande lokalerna omfattar ca 500-550 kvadratmeter och är belägna i centrala Göteborg. Det finns 34 läsplatser tillgängliga i dessa lokaler. Studenter och anställda uttryckte vid platsbesöket att lokalerna är tillfredställande.

Behörighet och antagning

För antagning till utbildningen TU krävs allmän behörighet. Studenterna antas av Fakultetsutskottet, som även kan ge dispens till studenter som inte uppfyller kravet på allmän behörighet. FFG ställer inga krav på konfession vid antagning till kurserna.

Ekonomi och styrelse

Utbildningen vid Församlingsfakulteten styrs av Fakultetsutskottet, som tillsätts av Pibus styrelse med en mandatperiod på två år. Kyrkliga förbundet tillsätter, vartannat år, Pibus styrelse. Stiftelsens ändamål är att "främja rekrytering av Guds ords förkunnare".

Rektor utses av Pibus styrelse. Fakultetsutskottet ansvarar för fakultetens budget, såväl investeringar som drift, och presenterar årligen budgetförslag till Pibus styrelse. Utskottet ansvarar även för anställningar och övriga personalfrågor vid Församlingsfakulteten. Församlingsfakulteten erhåller för närvarande inga bidrag från staten. Verksamheten drivs genom gåvor, kollektioner och bidrag från de anknutna fonderna.

Stabilitet och långsiktighet

Församlingsfakulteten är en ny utbildningsanordnare. Pibus bildades så sent som år 1997. Utbildningen *Teologisk utbildning för Kyrka och samhälle* (TU) startade år

2000. De första studenterna gick ut utbildningen våren 2002. Det är således en utbildning under uppbyggnad.

Kritisk och kreativ miljö

Den kritiska och kreativa miljön vid Församlingsfakulteten i Göteborg präglas av öppenhet men också av småskalighet. Småskaligheten uppskattas av studenterna, som gav uttryck för att det var anledningen till att de sökt sig till denna miljö, som ett alternativ till annan teologisk utbildning. FFG besöks också regelbundet av studenter från andra lärosäten, till exempel Göteborgs universitet och Pingströrelsens teologiska seminarium.

De sakkunnigas bedömning, slutsatser och råd

Det finns flera positiva aspekter att lyfta fram vid Församlingsfakulteten i Göteborg. Lärarkompetensen är god, internationaliseringen är tillräcklig och kursvärderingar fungerar. Intentionen att bedriva forskning är tillfredställande. Verksamheten verkar präglas av en god stämning mellan lärare och studenter.

Vi finner emellertid att några krav som är av avgörande betydelse för att bedriva högskoleutbildning inte är uppfyllda.

För att utbildningen skall kunna hålla en god akademisk kvalitet krävs att lärarna har möjlighet till egen forskning. Vid FFG har lärarna intentionen att bedriva forskning i tjänsten. I praktiken finns dock begränsade möjligheter till forskning och kompetensutveckling.

Anställningsordning/rekryteringspolicy saknas vid FFG. Enligt högskoleförordningen (4 kap. 14 §) skall en högskolas anställningsordning finnas tillgänglig vid högskolan. Med anställningsordning avses de regler för anställning av lärare som högskolan tillämpar.

I utredningen *De fria seminariernas högskolemässighet – en prövning* slås fast att politisk, religiös eller annan ideologisk övertygelse inte får påverka tillsättningen av lärare. I Pibus stadgar (10 §) står, att ”den personal som nyanställs inom stiftelsen skall skriftligen förklara sig beredd att arbeta lojalt med stiftelsens ändamål”. Detta ändamål är att ”på Bibelns och den evangelisk-lutherska bekännelsens (Konkordiebokens) grund, främja rekrytering och utbildning av Guds ords förkunnare”.

Det är viktigt att anställningsordning/rekryteringspolicy för lärare utvecklas. Det skall finnas ett tydligt regelsystem där forskningsmeriter, pedagogiska meriter och övriga erforderliga kompetenser är uttryckta. Lärare skall anställas helt utan konfessionella krav.

Utbildningens mål, innehåll och organisation behöver utvecklas. När det gäller utbildningsmål finner vi att det inte är tillräckligt med stiftelsens mål. Dessa bör kompletteras med Församlingsfakultetens egna målformuleringar. En tydligare utbildningsplan behöver därför utvecklas.

Undervisningen ges i relativt små kurser. Många kurser omfattar inte mer än 1-2 poäng. Studieplanen måste utvecklas mot större sammanhållna block med tydligare progression och större ämnesmässig bredd. För att utbildningen skall anses ha tillräcklig bredd är det viktigt att tillräcklig inblick ges i övriga religioner och i religionens psykologiska och sociologiska förutsättningar.

Relationen mellan Pibus och Församlingsfakulteten behöver tydliggöras. Utbildningsorganisationen skall vara helt fristående från den konfessionella organisationen, med klara gränser i ledningshänseende. Studenterna skall vara fullvärdiga ledamöter i beslutande och beredande organ.

Församlingsfakulteten måste utveckla en jämställdhetsplan för såväl studenter som lärare. Vi fann en påtaglig dominans av män i ledningen och bland lärare och studenter.

Vi rekommenderar ledningen vid FFG att ta initiativ till samverkan med exempelvis Göteborgs universitet för förhandlingar om tillgodoräknande av utbildning. Detta är också viktigt för att skapa en större utbildningsmiljö med ett bredare vetenskapligt perspektiv. Miljön är idag alltför liten för att kunna betecknas som högskolemässig. Den är dessutom resursmässigt svag och utsatt.

Många av de särdrag som präglar Församlingsfakulteten har funnits vid andra motsvarande teologiska utbildningar under uppbyggnad. (Jämför till exempel med Teologiska högskolan i Stockholm samt Örebro Missionskola/Örebro Teologiska Högskola.) Vi rekommenderar FFG att ta del av deras erfarenheter.